

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predkladá do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“).

Účelom predloženého návrhu zákona je vytvorenie súladu právnej úpravy slovenskej národnej inštitúcie pre ľudské práva (v anglickom jazyku „National Human Rights Institution“ – ďalej len „NHRI“) s požiadavkami rezolúcie č. 48/134 Valného zhromaždenia OSN z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv (tzv. Parížske princípy). Parížske princípy sú princípy vzťahujúce sa na status národných inštitúcií a v medzinárodnoprávnom priestore predstavujú minimum, ktoré musí byť splnené jednak pri zriadení národnej inštitúcie pre ľudské práva a následne aj pri jej ďalšom fungovaní.

Na naplnenie tohto účelu sa verejnému ochrancovi práv pridáva pôsobnosť monitorovať a hodnotiť dodržiavanie základných práv a slobôd v Slovenskej republike; sledovať právnu úpravu z hľadiska súladu so základnými právami a slobodami a v súvislosti s tým odporúčať prijatie novej právnej úpravy alebo zmenu, resp. doplnenie účinnej právnej úpravy na účel jej zosúladenia so základnými právami a slobodami. Súčasne mu pribudne kompetencia podporovať ratifikáciu alebo prístupenie k medzinárodným zmluvám a dohovorom týkajúcich sa ľudských práv a základných slobôd, ako aj možnosť vyhotovovania a zverejnenia nezávislých vyjadrení, stanovísk, odporúčaní, či návrhov alebo správ odporúčacej povahy týkajúcich sa ochrany, podpory alebo dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Taktiež ako národná NHRI bude oprávnená, a súčasne povinná, pripravovať vzdelávacie aktivity a podieľať sa na informačných kampaniach na účel zvyšovania povedomia spoločnosti o ľudských právach a základných slobodách.

Súlad s Parížskymi princípmi posudzuje akreditačná subkomisia Medzinárodnej koordinačnej komisie pre národné ľudskoprávne inštitúcie (ďalej len „GANHRI“), ktorej odporúčania sú tiež súčasťou navrhovaných zmien. Cieľom je dosiahnuť, aby sa slovenský národný orgán pre ľudské práva, ktorým sa v zmysle predloženého návrhu zákona stane verejný ochranca práv, mohol uchádzať o udelenie statusu A (plného súladu s Parížskymi princípmi). Parížske princípy sú považované za test legitimity a dôveryhodnosti inštitúcie, ktoré majú slúžiť primárne na ochranu práv občana.

V súčasnosti plní úlohy NHRI, ako aj národného orgánu v presadzovaní zásady rovnakého zaobchádzania (ďalej len „Equality Body“) v Slovenskej republike Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „stredisko“). V súvislosti s vyššie uvedenou zmenou by stredisko naďalej ostalo slovenským Equality Body so súčasným posilnením jeho kompetencií tak, aby boli súladné so štandardmi pre národné Equality Body, ktoré vypracovala Európska sieť inštitúcií presadzujúcich rovnaké zaobchádzanie (ďalej len „EQUINET“). Napriek tomu, že požiadavky na Equality Body nie sú tak špecificky upravené na ich činnosť ako je tomu pri NHRI, EQUINET usiluje o osvojenie si štandardov Parížskych princíпов aj v týchto inštitúciách. Predkladateľ je toho názoru, že napriek transformácii strediska je potrebné presadzovať aj princíp transparentnosti a verejnej kontroly a využiť

prípadné zmeny zákona NR SR č. 308/1993 Z. z. na stanovenie jasných kritérií pre vymenovanie členov správnej rady, ako aj upraviť riadne a verejné výberové konanie na výkonného riaditeľa.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a zákonmi a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Predložený návrh zákona bude mať negatívne vplyvy na rozpočet verejnej správy, pozitívne sociálne vplyvy a nebude mať vplyvy na informatizáciu spoločnosti, služby verejnej správy pre občana, životné prostredie, ani podnikateľské prostredie.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1

S ohľadom na to, že postavenie NHRI prechádza touto novelou na verejného ochrancu práv upravuje sa mandát strediska v oblasti ochrany a presadzovania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona (pre túto oblasť sa zároveň zavádza legislatívna skratka naprieč celým zákonom, a to „oblasť nediskriminácie“). Spresňuje, čo sa rozumie pod niektorými všeobecne označenými kompetenciami. Kompetencia uvedená pod písmenom c) týkajúca sa pripravovania vzdelávacích aktivít a podieľania sa na informačných kampaniach sa stredisku naďalej ponecháva aj pre oblasť ochrany a presadzovania ľudských práv a základných slobôd.

Mandát strediska bol explicitne doplnený o nasledujúce kompetencie:

- stredisko na žiadosť alebo z vlastnej iniciatívy predkladá vláde Slovenskej republiky a orgánom verejnej správy nezávislé stanoviská, odporúčania a návrhy legislatívnych a nelegislatívnych opatrení v oblasti nediskriminácie,
- stredisko môže v oblasti nediskriminácie prispievať k správam Slovenskej republiky o plnení úloh vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách a z jej členstva v medzinárodných organizáciách a vypracúvať vlastné alternatívne správy a
- stredisko vykonáva činnosť podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 19).

Niektoré tieto aktivity stredisko v praxi vykonáva, je však žiaduce, aby boli explicitne zakotvené v zákonnom mandáte.

Napriek tomu, že stredisko už podľa aktuálne účinného znenia zákona má kompetenciu „*vypracúvať a uverejňovať správy a odporúčania o otázkach súvisiacich s diskrimináciou*“ (§ 1 ods. 2 písm. h) zákona NR SR č. 308/1993 Z. z. v účinnom znení) chýba určenie subjektov, ktorým tieto dokumenty predkladá, ako aj uvedenie nejakého procesu v rámci ktorého by stanovené subjekty boli povinné na odporúčania reagovať (viď novelizačný bod 3). Z uvedených dôvodov sa spresňuje formulácia uvedená v zákone a dopĺňa sa o stanovenie subjektov, vo vzťahu ku ktorým túto kompetenciu vykonáva. Správy, odporúčania a návrhy môže predkladať priamo vláde, ktorá na ich základe môže ďalej postupovať za účelom harmonizácie právneho stavu s princípmi ľudských práv. Tieto dokumenty môže navyše predkladať aj orgánom verejnej správy (viď § 1 ods. 2 písm. g) návrhu zákona; novelizačný bod 1).

Ďalej sa špecifikovala právomoc vykonávať nezávislé zisťovania, a to jednak na žiadosť či už fyzickej alebo právnickej osoby, ako aj z vlastnej iniciatívy.

Rozšírený mandát strediska obsahuje aj oprávnenie strediska v oblasti nediskriminácie prispievať k správam o plnení úloh vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách a z jej členstva v medzinárodných organizáciách a vypracúvať vlastné alternatívne správy.

Zákonom č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa stredisko stalo orgánom, ktorý má za úlohu vyhodnocovať a zverejňovať informácie týkajúce sa oznamovania protispoločenskej činnosti a poskytovania ochrany podľa tohto zákona. Na účel premietnutia tejto kompetencie do zákona bola doplnená všeobecnejšia formulácia „podľa osobitného predpisu“, čím je v prípade potreby možné len doplniť poznámku pod čiarou o ďalšie ustanovenia alebo predpisy, bez potreby zmeny mandátu strediska pri každej zmene – doplnení kompetencií strediska inými zákonmi.

K bodu 2

S ohľadom na zmenu v predchádzajúcom novelizačnom bode je potrebné vypustiť poznámku pod čiarou k odkazu 1aa, ktorý zmenou ustanovenia § 1 ods. 2 zanikol.

K bodu 3

Vložené odseky poskytujú bližšiu úpravu niektorých právomocí strediska, ktoré sú uvedené v § 1 ods. 2 zákona.

Odsek 3 stanovuje spoluprácu strediska s odborníkmi a školami pri vzdelávacích aktivitách a informačných kampaniach. Vzhľadom na prepojenie zvyšovania povedomia a informovanosti verejnosti bolo poskytovanie knižnično-informačných služieb, ktoré boli v pôvodnom znení zákona uvedené v rámci mandátu, presunuté do tohto ustanovenia.

V odseku 4 sa bližšie špecifikuje, čo všetko spadá pod pojem právna pomoc, ktorú stredisko v rámci svojej činnosti poskytuje. Ide o exemplifikatívny výpočet najzložitejších a zároveň najčastejších foriem právnej pomoci, ktoré stredisko už v súčasnosti poskytuje, avšak nedisponuje výslovným zakotvením týchto činností v texte zákona.

Odsek 5 stanovuje povinnosť vlády Slovenskej republiky a orgánov verejnej správy reagovať najneskôr v zákonnej lehote na odporúčania, stanoviská alebo návrhy, ktoré im stredisko v rámci svojej kompetencie predložilo. Predkladateľ považuje túto úpravu za žiaducu z dôvodu, aby odporúčania strediska neostali len pri adresovaní orgánov, ktorých sa týkajú, ale aby bolo zrejmé, ako sa tieto s návrhmi strediska vysporiadali.

V odseku 6 sa stručne vymedzuje povinnosť subjektu, u ktorého bude stredisko vykonávať nezávislé zisťovanie poskytnúť mu potrebnú súčinnosť, pričom výslovne sa uvádza povinnosť umožniť nahliadnutie do dokumentácie, záznamov alebo iných dokladov potrebných na riadny výkon nezávislého zisťovania. Upravená je povinnosť mlčanlivosti zamestnanca o skutočnostiach, ktoré sa dozvedel pri vykonávaní tejto činnosti. Z úpravy vyplýva, že z každého vykonaného nezávislého zisťovania vyhotoví stredisko správu, ktorej závery budú súčasťou správy, ktorú v zmysle § 1 ods. 7 stredisko každoročne vyhotovuje.

K bodu 4

Ustanovenie § 1 ods. 7 upravoval kompetenciu strediska zastupovať účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania. Následkom novely § 1 vykonanej týmto zákonom sa táto kompetencia presunula do predošlých ustanovení, čím sa odsek 7 stáva nadbytočným.

K bodu 5

Zavádza sa povinnosť predložiť Národnej rade Slovenskej republiky správu o stave dodržiavania nediskriminácie v Slovenskej republike. Stredisko v zmysle účinnej právnej úpravy každoročne vypracúva správu o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike. Vzhľadom k presunu kompetencie NHRI zo strediska na verejného ochrancu práv bude stredisko správu vypracúvať „len“ vo vzťahu k dodržiavaniu zásady rovnakého zaobchádzania. Správu, ktorej súčasťou budú informácie o stave dodržiavania základných práv a slobôd bude podľa novej právnej úpravy vypracúvať verejný ochranca práv (viď § 23 zákona č. 564/2001 Z. z.).

Podľa aktuálne účinnej právnej úpravy sa správa, ktorú stredisko vypracuje, nepredkladá parlamentu. Zavedením povinnosti predložiť ju parlamentu sa naplňajú Parížske princípy, ktoré sa EQUINET usiluje presadzovať aj pri naplňaní základných štandardov Equality Body. Takáto správa by mala zahŕňať informáciu o činnosti Equality Body, ako aj odporúčania, stanoviská a návrhy k akýmkoľvek problémom v oblasti nediskriminácie.

Lehota na vyhotovenie a predloženie správy sa predĺžila o jeden mesiac, t. j. do 31. mája každého roka. Stredisko bude mať povinnosť zverejniť túto správu v rovnakom termíne aj na svojom webovom sídle. Predkladateľ má za to, že týmto procesom sa zabezpečí diskusia ohľadne stavu dodržiavania nediskriminácie v spoločnosti, čo je s ohľadom na dôležitosť zachovávanía zásady rovnakého zaobchádzania v spoločnosti žiaduce. Takáto úprava širšej diseminácie správy (predložením NR SR a zverejnením na webovom sídle) predstavuje len minimálny rozsah, v ktorom musí byť správa zverejnená. Neexistuje prekážka, pre ktorú by stredisko nemohlo správu distribuovať aj prostredníctvom iných masovo-komunikačných prostriedkov, resp. akýmkoľvek iným vhodným spôsobom, ktorý napomôže šíriť správu do širokej spoločnosti.

K bodu 6

Účelom zmeny tohto ustanovenia je stanoviť zákonnú lehotu na odpoveď subjektov, vymenovaných v ustanovení, reagovať na žiadosť strediska. Stredisko môže v zmysle účinnej právnej úpravy požadovať poskytnutie informácií o dodržiavaní ľudských práv od subjektov vymenovaných v tomto ustanovení. Podľa praxe strediska sa však stáva, že dožiadané orgány niekedy nereagujú buď vôbec, alebo až po lehote, resp. termíne stanovenom v žiadosti strediska na poskytnutie informácií. Za účelom riadneho plnenia povinností strediska, ktoré mu vyplývajú zo zákona, je potrebné zabezpečiť, aby malo k dispozícii vždy aktuálne informácie v čase, kedy ich potrebuje. S ohľadom na zmenu kompetencií zavedenú týmto zákonom sa povinnosť poskytovať informácie stredisku zo strany vymenovaných subjektov vzťahuje na informácie o dodržiavaní nediskriminácie.

Zároveň sa odstraňuje úprava týkajúca sa možnosti požadovať informácie od mimovládnych organizácií. Predkladateľ považuje takúto úpravu za nadbytočnú, keďže stredisko v rámci svojho širokého mandátu má možnosť požiadať mimovládne organizácie o informácie nezávisle od ustanovenia zákona. Potreba spolupráce s týmto typom organizácií je stanovená v novozavedenom ustanovení § 1 ods. 9 (bližšie pozri bod 7).

K bodu 7

Výslovne sa stanovuje, že stredisko pri svojej činnosti a plnení svojich úloh spolupracuje tak s domácimi, ako aj zahraničnými inštitúciami pôsobiacimi v oblasti nediskriminácie. Pravidelný a konštruktívny dialóg s relevantnými organizáciami a aktérmi je potrebný pre efektívne napĺňanie ich úloh a činností. Equality Body by malo udržiavať pracovné kontakty s inými orgánmi pôsobiacimi v oblasti nediskriminácie v krajine vrátane ústredných orgánov štátnej správy, súdov, právnických profesií, ako aj občianskej spoločnosti, mimovládnych organizácií a médií. Ak by totiž pracovala v izolácii, nemá možnosť poskytnúť adekvátne služby verejnosti.

K bodu 8

Z dôvodu legislatívnych zmien dochádza k zmenám aj v číslovaní odkazov naprieč zákonom tak, aby logicky na seba nadväzovali.

K bodu 9

Spresňuje sa spôsob financovania strediska zo štátneho rozpočtu, ktorý je v súlade s aktuálnym stavom.

K bodu 10

Doplnenie hospodárenia strediska s inými verejnými zdrojmi do ustanovenia § 2 ods. 3 súvisí s možnosťou strediska uchádzať sa o iné zdroje financovania.

K bodu 11

Napriek tomu, že stredisko dostáva prostriedky zo štátneho rozpočtu, nie je správcom majetku štátu, ale spravuje svoj vlastný majetok, keďže ide o nezávislú organizáciu. Úprava strediska ako subjektu, ktorý nemá postavenie správcu majetku štátu podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov predstavuje len deklarovanie faktického stavu, ktorý v súčasnosti existuje. Odstraňujú sa tak akékoľvek pochybnosti o tom, či stredisko má alebo nemá toto postavenie.

K bodu 12

Ide len o opravu jedného z orgánov strediska, ktorým je správna rada (odstránenie chyby v slove „správna“).

K bodu 13

Doplnenie nadpisu § 3a súvisí s lepšou prehľadnosťou a orientáciou v právnom predpise vzhľadom k tomu, že sa postavenie a činnosť oboch orgánov strediska spresňuje.

K bodu 14

Zavádzajú sa nové a presnejšie kritériá, ktoré musí spĺňať člen správnej rady (bližšie pozri nasledujúce novelizačné body). Z toho dôvodu sa v § 3a ods. 1 vypúšťa, že členovia správnej rady „sa vyberajú z osôb požívajúcich prirodzenú autoritu a dôveru v oblasti ľudských práv“, a to aj vzhľadom k tomu, že ide o príliš nejasnú a vágnu podmienku.

K bodu 15

Zavádza sa nový spôsob výberu členov správnej rady. V snahe zvýšiť dôveryhodnosť inštitúcie stanovením jasných štandardov a požiadaviek na odbornosť, nezávislosť a pluralizmus v zložení, usiluje nová úprava o stanovenie jasných kritérií na kandidátov, ako aj na formálny proces, súčasťou ktorého je overenie naplnenia zákonných podmienok. V záujme pluralizmu a garancií nezávislosti je proces a výber kandidátov rozdelený medzi viaceré zložky štátu a spoločnosti. Ostávajú zachované súčasné subjekty, ktoré menujú jednotlivých členov správnej rady, avšak na účel zabezpečenia pluralizmu sa stanovuje subjekt, ktorý z navrhnutých kandidátov zvolí jedného tak, aby bola požiadavka pluralizmu zabezpečená a reálne sa napĺňala. Týmto subjektom bude výbor Národnej rady Slovenskej republiky, ktorého predmetom činnosti je oblasť ľudských práv (aktuálne ide o výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny). Po zvolení jedného z dvoch príslušným subjektom navrhnutých kandidátov, výbor menujúci subjekt písomne informuje o zvolenom kandidátovi. Príslušný menujúci subjekt následne tohto kandidáta vymenuje do funkcie člena správnej rady. Menujúci subjekt zároveň vyhotoví písomné oznámenie o vymenovaní člena správnej rady, ktoré zašle stredisku na účel informovania o novom členovi. Funkčné obdobie člena správnej rady začína plynúť vymenovaním do funkcie (vid' novelizačný bod 17).

Podmienkami sú bezúhonnosť osoby, dosiahnuté vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a skutočnosť, že bola preukázateľne minimálne 5 rokov aktívne činná v oblasti ľudských práv alebo v oblasti nediskriminácie. Odsek 5 stanovuje, kto je na účely tohto zákona bezúhonnou osobou a odsek 6 exemplifikatívnym výpočtom špecifikuje, z akých prostredí by mal kandidát pochádzať (práca v mimovládnom sektore, v sektore vysokých škôl alebo vo verejnom sektore).

Možnosť naplniť podmienku aktívnej činnosti v rozmedzí minimálne 5 rokov aj v prípade činnosti osoby v oblasti ľudských práv je odôvodnená tým, že zásada rovnakého zaobchádzania predstavuje jeden zo základných princípov ľudských práv. Vzhľadom k tomu má predkladateľ za to, že aj osoba činná v tejto oblasti je dostatočne kompetentná plniť úlohy vyplývajúce jej z členstva v správnej rade.

Podmienka aktívnej činnosti v rozmedzí minimálne 5 rokov je splnená aj v prípade kombinácie v oboch možných oblastiach (napr. 2 roky v oblasti ľudských práv a 3 roky v oblasti nediskriminácie). Nie je síce výslovne stanovené a potrebné, aby išlo o kontinuálnych 5 rokov, avšak rovnako nie je žiaduce, aby išlo o niekoľko rôznych pracovných pozícií, ktoré sa prelínajú s pracovnými pozíciami, ktoré ani okrajovo nesúvisia s danými témami a ktoré osoba vykonávala napríklad v priebehu 15 rokov. Predkladateľ má za to, že formuláciou „*preukázateľne najmenej päť rokov aktívne činná*“ tento predpoklad dostatočne osvedčuje a aj takúto situáciu bude menujúci subjekt, ako aj výbor schopný jednoznačne posúdiť v prospech naplnenia podmienky potrebnej odbornosti a aktívnej činnosti osoby, ktorá má byť vymenovaná za člena správnej rady.

Podmienka pluralitného zastúpenia odborníkov zaoberajúcich sa rôznymi dôvodmi diskriminácie v správnej rade je logicky potrebná na zabezpečenie dostatočne odborného plnenia úloh, ktoré stredisko ako Equality Body plní. Pluralita zabezpečí možnosť adekvátne a dostatočne odborne riešiť rôznorodé formy diskriminácie. Na naplnenie podmienky pluralizmu je žiaduce, aby sa stredisko usilovalo o pluralizmus aj v rámci svojej zamestnaneckej skladby.

Upravuje sa nezlučiteľnosť členstva v správnej rade po vzore iných nezávislých inštitúcií pôsobiacich v Slovenskej republike (napr. komisár pre deti, komisár pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.). Členstvo v správnej rade je nezlučiteľné s výkonom funkcie v orgáne verejnej moci alebo s členstvom v politickej strane alebo politickom hnutí. Aby sa však príliš neoklieštila možnosť menujúcich subjektov nominovať kandidátov na člena správnej rady je možné nominovať aj osobu, ktorá v čase nominácie a vymenovania zastáva funkciu v orgáne verejnej moci alebo je členom politickej strany alebo politického hnutia. V prípade jej vymenovania je však povinná ukončiť túto funkciu alebo členstvo v zákonnej lehote 30 dní od vymenovania. Ak tak neurobí v zmysle novej právnej úpravy ju správna rada odvolá (ide o povinnosť správnej rady, nie možnosť alebo oprávnenie; vid' novelizačný bod 18).

K bodu 16

Predmetom vypustených odsekov je zánik funkcie člena správnej rady, obsah činnosti správnej rady, resp. jej kompetencie a uznávaniaschopnosť správnej rady. Vzhľadom na zmenu štruktúry a vnútorného delenia zákona sa tieto odseky vypúšťajú a otázky, ktoré sú ich predmetom sú nanovo upravené v nasledujúcich odsekoch alebo paragrafoch.

K bodu 17

Funkčné obdobie členov správnej rady sa predlžuje na päť rokov (z pôvodných troch) a nanovo sa upravuje aj moment, od ktorého začína toto obdobie plynúť. Všeobecne platí, že pri menovaní do funkcie sa vymenovaná osoba funkcie ujíma dňom vymenovania. V zmysle tohto pravidla sa upravilo plynutie funkčného obdobia aj v tomto prípade, t. j. funkčné obdobie člena správnej rady začína plynúť dňom vymenovania. Subjekt, ktorý člena správnej rady vymenoval vyhotoví písomné oznámenie o vymenovaní člena správnej rady, ktoré doručí stredisku. V zmysle zákonnej úpravy je povinný tak urobiť bezodkladne.

V prípade vymenovania tej istej osoby za člena správnej rady v dvoch po sebe nasledujúcich funkčných obdobiach je možné túto osobu znovu nominovať, resp. vymenovať za člena až po uplynutí celého funkčného obdobia medzi zánikom jeho funkcie a vymenovaním, t. j. nasledujúcich 5 rokov nesmie zastávať túto funkciu. Uplynutie funkčného obdobia je podmienkou na zákonné vymenovanie. Ak menujúci subjekt postupuje v rozpore s touto podmienkou, takéto konanie sa považuje za konanie v rozpore so zákonom a za obchádzanie zákona. To isté platí aj pre funkciu výkonného riaditeľa (vid' novelizačný bod 21; § 3b ods. 1).

K bodu 18

Výslovne sa upravuje, že členstvo v správnej rade nie je spojené so žiadnym typom odmeny. Člen má však nárok na úhradu výdavkov spojených s výkonom tejto funkcie podľa zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov. Vzhľadom k tomu sa explicitne upravila aj povinnosť zamestnávateľa poskytnúť členovi správnej rady pracovné voľno s náhradou mzdy na nevyhnutne potrebný čas na účasť na zasadnutí správnej rady. Podľa informácii strediska správna rada zasadá spravidla štyrikrát za kalendárny rok. Predkladateľ preto považuje túto úpravu za odôvodnenú a neohrozujúcu prevádzku zamestnávateľa pri uvoľnení zamestnanca na nevyhnutne potrebný čas spojený s účasťou na zasadnutí správnej rady. Predkladateľ dáva do pozornosti, že ide o povinnosť zamestnávateľa, z ktorej neexistuje výnimka. Úprava je stanovená preto, aby sa neznemožnila činnosť

správnej rady, keďže vzhľadom na pravidlá uznávaniaschopnosti je potrebná prítomnosť minimálne 5 členov na zahájenie zasadnutia.

Ďalej sa upravuje zánik členstva v správnej rade. Ide o taxatívny výpočet dôvodov zániku členstva. Odsek 12 obsahuje výpočet dôvodov, pri ktorých zaniká členstvo priamo zo zákona (s výnimkou písmena c)). Pri dôvode, ktorým je odvolanie člena správnej rady predkladateľ v odseku 13 nadväzne stanovuje presné a taxatívne dôvody, pre ktoré možno člena správnej rady odvolať. Na odvolanie člena správnej rady je však potrebné rozhodnutie správnej rady o jeho odvolaní (vo forme uznesenia). Keďže však aj pri odvolaní ide o závažné dôvody, pre ktoré nie je možné alebo vhodné, aby takáto osoba vykonávala funkciu člena správnej rady, ide o povinnosť správnej rady odvolať člena, ktorý naplní niektorý alebo viacero z dôvodov stanovených v zákone. Dôvody stanovené pod písmenami a), c) až e) sú jednoznačné a jednoducho preukázateľné (neúčast' na zasadnutiach, dlhodobá práceneschopnosť, nezlučiteľnosť funkcií). Dôvod uvedený pod písmenom b) „*svojou činnosťou alebo svojimi výrokmí, prípadne správaním poškodzuje alebo poškodil dobrú povest' alebo záujmy strediska*“ je rovnako potrebné dôsledne odôvodniť, a to so zameraním sa na preukázanie vzťahu medzi správaním, výrokmí, resp. činnosťou člena a poškodenia dobrej povesti alebo záujmov strediska.

Aby sa zabezpečila kontinuálnosť v členstve v správnej rade, pre prípad, že dôjde k odvolaniu člena, správna rada spolu s oznámením o odvolaní člena požiada subjekt, ktorý tohto člena vymenoval, aby bezodkladne navrhol dvoch nových kandidátov na člena a predložil ich príslušnému výboru Národnej rady Slovenskej republiky.

K bodu 19

Novozavedeným § 3aa sa upravuje pôsobnosť správnej rady a oproti pôvodnej úprave sa zároveň precizuje jej znenie. Dopĺňajú sa aj nové činnosti v súlade so zmenami vykonanými v zákone (odvolanie člena správnej rady, vykonanie výberového konania na funkciu výkonného riaditeľa, schvaľovanie strategického plánu strediska).

Stanovuje sa možnosť, aby si správna rada zriadila komisie, ktoré budú pôsobiť ako jej odborné poradné orgány. Bude tak možné zabezpečiť väčšiu odbornosť v súvislosti so špecifickými činnosťami strediska alebo osobitnými projektmi, ktoré bude stredisko vykonávať, ako aj posilniť pluralizmus strediska. Zriadenie komisií totiž predstavuje ďalšiu z možností zabezpečenia požiadavky pluralizmu. Ich zriadenie, zloženie, trvanie, činnosť aj detaily týkajúce sa práce jednotlivých komisií stanoví správna rada. Rozhodovať o ich zriadení bude hlasovaním.

Uznávaniaschopnosť správnej rady je stanovená na prítomnosť nadpolovičnej väčšiny všetkých členov, t. j. 5 a viac členov. Kvórum na prijatie uznesenia je diferencované podľa toho, čo je predmetom hlasovania. Ak je predmetom hlasovania voľba alebo odvolávanie predsedu, podpredsedu správnej rady, odvolanie člena alebo výkonného riaditeľa a výber výkonného riaditeľa je potrebná nadpolovičná väčšina všetkých členov správnej rady, t. j. minimálne 5 hlasov. V prípade hlasovania o otázkach, ktoré nepatria pod vyššie vymenované oblasti postačuje súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov, t. j. v prípade účasti minimálneho počtu členov (piatich) pôjde o 3 hlasy.

Vytvára sa priestor pre autonómnu bližšiu úpravu vnútorných pomerov strediska (štatútom). Rovnako zákon dáva podklad na to, aby správna rada vydala rokovací poriadok, v ktorom si stanoví postup zvolávania a rokovania zasadnutí.

K bodu 20

S cieľom zvýšenia prehľadnosti a orientácie v zákone sa dopĺňa nadpis § 3b.

K bodu 21

Vo vzťahu k postaveniu výkonného riaditeľa sa mení dĺžka jeho funkčného obdobia z troch na päť rokov. Funkčné obdobie mu začína plynúť vymenovaním do funkcie, do ktorej ho menuje predseda správnej rady na základe výsledkov výberového konania. Novelou sa totiž zavádza nový postup voľby a výberu výkonného riaditeľa (viď novelizačný bod 33). Výslovné sa stanovuje, že tá istá osoba môže byť do tejto funkcie vymenovaná maximálne v dvoch po sebe nasledujúcich obdobiach v súlade s pravidlami zakotvenými pri iných nezávislých alebo ústavných funkciách.

Ako bolo uvedené aj pri funkčnom období členov správnej rady (novelizačný bod 17), ak dôjde k vymenovaniu tej istej osoby za výkonného riaditeľa v dvoch po sebe nasledujúcich funkčných obdobiach je možné, aby sa táto osoba uchádzala o funkciu, resp. bola hodnotiacou komisiou zvolená za výkonného riaditeľa až po uplynutí celého funkčného obdobia medzi zánikom jeho funkcie a vymenovaním, t. j. nasledujúcich 5 rokov nesmie zastávať túto funkciu. Uplynutie funkčného obdobia je podmienkou na zákonné vymenovanie. Ak hodnotiacia komisia postupuje v rozpore s touto podmienkou, takéto konanie sa považuje za konanie v rozpore so zákonom a za obchádzanie zákona.

K bodu 22

S ohľadom na zmenu v procese ustanovovania do funkcie výkonného riaditeľa sa menia a precizujú podmienky na vymenovanie do tejto funkcie. Výkonný riaditeľ musí v prvom rade splňať rovnaké podmienky na vymenovanie do funkcie, ako sú stanovené pre vymenovanie za člena správnej rady (bezúhonnosť, vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a aktívne činný v oblasti ľudských práv alebo v oblasti nediskriminácie po dobu minimálne 5 rokov; viď podmienky v § 3a ods. 4).

Veta o maximálnom počte zastávania tejto funkcie v obdobiach nasledujúcich bezprostredne po sebe bola doplnená do predchádzajúceho ustanovenia, čím sa v tomto ustanovení stala nadbytočnou, a preto sa vypúšťa.

K bodu 23

Upravuje sa nezlučiteľnosť funkcie výkonného riaditeľa s inými verejnými funkciami. S ohľadom na to, že ide o platenú funkciu (na rozdiel od funkcie člena správnej rady) výkonnému riaditeľovi sa zároveň neumožňuje vykonávať inú platenú funkciu, ani podnikateľ alebo vykonávať akúkoľvek inú zárobkovú činnosť (okrem zákonom stanovených výnimiek, ako je napr. správa vlastného majetku alebo vedecká, či pedagogická činnosť atď.).

K bodu 24

Rovnako ako pri menovaní člena správnej rady, aj pri procese vymenovania výkonného riaditeľa sa umožňuje vymenovať do funkcie osobu, ktorá ešte v čase vymenovania nebude mať odstránenú prekážku nezlučiteľnosti uvedenú v predchádzajúcom odseku (§ 3b ods. 3). Zároveň sa jej však priamo zo zákona určuje povinnosť do 30 dní odo dňa vymenovania do funkcie ukončiť funkciu alebo činnosť, ktorá nie je s výkonom funkcie výkonného riaditeľa zlučiteľná alebo vykonať zákonom ustanovený právny úkon smerujúci k jej ukončeniu (táto možnosť sa v zákone stanovuje z dôvodu, keď na ukončenie niektorej činnosti napr. podnikania nepostačuje 30 dní, avšak jednoznačne musí preukázateľne robiť všetky kroky k tomu, aby došlo k ukončeniu tejto činnosti).

K bodu 25

Precizuje sa zodpovednosť výkonného riaditeľa správnej rade.

K bodu 26

Ide len o gramatickú zmenu slova a zjednotenie názvu správy, ktorú stredisko v zmysle zákona vypracúva.

K bodu 27

V oboch prípadoch, ktoré sa týmto bodom upravujú, ide o gramatickú zmenu slov.

K bodu 28

Keďže predkladateľ precizuje a dopĺňa úpravu odvolania výkonného riaditeľa z funkcie, predkladateľ upúšťa od stanovenia dôvodov odvolania už v ustanovení, kde sa upravujú spôsoby zániku funkcie a dopĺňa vnútorný odkaz v zákone na novo-konštituované ustanovenie o dôvodoch odvolania.

K bodu 29

Ako dôvod zániku funkcie výkonného riaditeľa priamo zo zákona sa dopĺňa vyhlásenie osoby, ktorá túto funkciu zastáva za mŕtvu. Taktiež bude funkcia výkonného riaditeľa zanikať priamo zo zákona už momentom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol výkonný riaditeľ odsúdený za úmyselný trestný čin alebo ktorým bol odsúdený za trestný čin a súd nerozhodol o podmieňanom odklade výkonu trestu odňatia slobody (na rozdiel od aktuálnej úpravy, kde sa v takomto prípade vyžaduje ešte odvolanie z funkcie správnou radou).

K bodu 30

Novým ustanovením sa detailnejšie stanovujú dôvody, pre ktoré je možné odvolať výkonného riaditeľa z funkcie. Ako vyplýva z úpravy uvedenej v predošlých bodoch, odvolať výkonného riaditeľa môže len správna rada nadpolovičnou väčšinou všetkých členov (minimálne 5 hlasov).

V nadväznosti na úpravu nezlučiteľnosti funkcie výkonného riaditeľa (viď novelizačný bod 23) je neodstránenie prekážky nezlučiteľnosti, rovnako ako vznik nezlučiteľnosti v priebehu trvania funkcie dôvodom odvolania výkonného riaditeľa z funkcie.

Ďalšími dôvodmi je nemožnosť vykonávať povinnosti vyplývajúce z funkcie z dôvodu zhoršeného zdravotného stavu, pričom musí byť zároveň splnená podmienka trvania takéhoto stavu minimálne troch po sebe nasledujúcich mesiacov.

Dôvody uvedené pod písmenami a) a b) predstavujú dôvody, ktoré škodia fungovaniu strediska, keďže výkonný riaditeľ buď neplní svoje povinnosti, alebo narúša dobrú povesť alebo záujmy strediska svojou činnosťou alebo správaním, resp. výrokmami. Takéto správanie výkonného riaditeľa nie je žiaduce, a preto sa upravuje možnosť ho v takýchto prípadoch odvolať a vyhlásiť nové výberové konanie na funkciu výkonného riaditeľa (viď novelizačný bod 33; § 3ba ods. 1 písm. b)).

K bodu 31

Na účel vypracovania vízie fungovania strediska na dlhodobejšie obdobie, sa výkonnému riaditeľovi upravuje povinnosť okrem doteraz predkladaných materiálov a dokumentov predložiť správnej rade aj návrh strategického plánu. Bližšiu úpravu týkajúcu sa strategického plánu stanoví stredisko vo svojom vnútornom predpise.

K bodu 32

Zmenou názvu správy, ktorú stredisko každoročne vypracúva, dochádza k zmene aj v tomto ustanovení (z pojmu „ľudských práv“ na „nediskriminácie“).

K bodu 33

Zavádza sa nový spôsob výberu výkonného riaditeľa tak, aby bol prístupný verejnosti a verejnej kontrole. Prvky verejnosti sú inkorporované naprieč celou úpravou výberového konania (zverejnenie vyhlásenia výberového konania, zverejnenie profesijných životopisov a projektov riadenia a rozvoja strediska uchádzačov o funkciu, možnosť podávať výhrady k uchádzačom, možnosť účasti verejnosti na ústnom pohovore uchádzačov, zverejnenie zápisnice z výberového konania). Predkladateľ má za to, že takýto výber prinesie do procesu výberu väčšiu transparentnosť a zároveň bude naplňovať požiadavky Parížskych princípov.

Voľba výkonného riaditeľa bola doteraz v kompetencii správnej rady, ktorá volila z návrhov, ktoré predložili opäť len členovia správnej rady. Takáto úprava však nezodpovedá požiadavkám Parížskych princípov, a preto sa predkladateľ rozhodol pristúpiť k zmene.

Podrobne sa upravuje celý priebeh výberového konania od jeho vyhlásenia, cez dokumenty, ktoré musia uchádzači o funkciu predkladať, zverejňovanie životopisov a predložených projektov riadenia uchádzačov až po konkrétny priebeh výberového konania vrátane spôsobu rozhodovania výberovej komisie a vyhotovovania zápisnice z výberového konania.

K § 3ba

Výberové konanie vyhlasuje správna rada vo všeobecnosti najneskôr 60 dní pred uplynutím funkčného obdobia výkonného riaditeľa. Ak však zanikla funkcia výkonného riaditeľa z dôvodov uvedených v § 3b ods. 6 písm. b) až e) zákona, potom je lehota 30 dní od skončenia výkonu tejto funkcie. Vyhlasuje ho jednak na svojom webovom sídle a v prípade, že tak rozhodne aj prostredníctvom ďalších masovokomunikačných prostriedkov.

Zákon obsahuje exemplifikatívny výpočet náležitostí, ktoré musí vyhlásenie výberového konania obsahovať. Zverejnenie ďalších informácií v rámci vyhlásenia, ak to považuje za vhodné a potrebné, je na uvážení správnej rady (viď § 3ba ods. 4 zákona). Správna rada musí určiť termín uskutočnenia výberového konania tak, aby sa uskutočnilo najneskôr do 60 dní od uvoľnenia funkcie výkonného riaditeľa.

Rozsah predkladaných dokumentov uchádzačmi uvedených v zákone nepredstavuje taxatívny výpočet, ale len minimálny rozsah dokladov, ktoré je uchádzač o funkciu povinný predložiť. Správna rada môže v prípade potreby vyžadovať pre náležité posúdenie kvality kandidátov aj iné podklady.

Na účel zvýšenia transparentnosti a zapojenia verejnosti do výberu výkonného riaditeľa je správna rada povinná zverejniť profesijné životopisy uchádzačov a ich projekt riadenia a rozvoja strediska na webovom sídle strediska. Robí tak až po uplynutí termínu na podanie žiadostí, avšak zároveň najneskôr do 10 dní pred konaním výberového konania. Až do termínu výberového konania môže ktokoľvek vzniesť odôvodnené výhrady voči uchádzačom a dokumentom zverejneným na webovom sídle strediska. Ak bude takáto výhrada vznesená, je na uvážení správnej rady ako výberovej komisie, aby požiadala dotknutého uchádzača o vyjadrenie k otázke, ktorá je predmetom výhrady. Predkladateľ má za to, že výberová komisia berie svoju úlohu vo výbere dostatočne vážne a zohľadní všetky výhrady, ktoré môžu mať vplyv na výkon funkcie výkonného riaditeľa v prípade, že osoba, voči ktorej výhrada smeruje by zastávala túto funkciu (t. j. bude požadovať od dotknutého uchádzača vysvetlenie a následne vyhodnotí, či je takéto vysvetlenie postačujúce alebo aj napriek nemu nepovažuje uchádzača za vhodného na funkciu výkonného riaditeľa).

K § 3bb

Výberové konanie má formu ústneho pohovoru, ktorý vedie výberová komisia s konkrétnym uchádzačom. Súčasťou pohovoru je predovšetkým prezentácia uchádzača a jeho projektu riadenia a rozvoja strediska. Opäť na účel posilnenia kontroly nad výberom zo strany verejnosti sa stanovuje, že výberové konanie je verejné. Jediným obmedzením je kapacita miestnosti, v ktorej bude výberové konanie prebiehať. Správna rada v postavení výberovej komisie by mala zabezpečiť, aby výberové konanie prebiehalo v takej miestnosti, ktorá bez problémov umožní účasť verejnosti bez veľkých obmedzení.

Členmi výberovej komisie sú členovia správnej rady, ktorí si pri každom výberovom konaní spomedzi seba zvolia predsedu výberovej komisie. Uznášaniaschopnosť komisie je stanovená na prítomnosť aspoň nadpolovičnej väčšiny, t. j. minimálne 5 členov. V zmysle § 3aa ods. 3 je uznesenie správnej rady v tejto veci prijaté, ak zaň hlasovala nadpolovičná väčšina všetkých jej členov. Každý člen výberovej komisie má k dispozícii hodnotiaci hárok, na ktorom po výberovom konaní vytvorí vlastné poradie úspešnosti uchádzačov, pričom na ňom označí osobitne úspešných a osobitne neúspešných uchádzačov a stanovené poradie na hárku dostatočne jasne a zreteľne odôvodní. Jednotný hodnotiaci hárok pre členov výberovej komisie v rámci svojich vnútorných predpisov vypracuje stredisko.

Všetky hárky sa odovzdajú predsedovi, ktorý za prítomnosti ostatných členov výberovej komisie vykoná tzv. záverečný súčet umiestnení úspešných uchádzačov. Zákon vyslovene a jasne stanovuje, kto sa považuje za neúspešného uchádzača (ten uchádzač, ktorého nadpolovičná väčšina všetkých členov výberovej komisie určila ako neúspešného). Predseda záverečné poradie určí podľa súčtov umiestnení jednotlivých uchádzačov. Keďže

môže dôjsť k situácii, kedy viacero uchádzačov bude mať to isté umiestnenie, zákon stanovuje pravidlo pre určenie poradia. Rozhodovať sa bude žrebom, ktorý uskutoční priamo na mieste pred ostatnými členmi výberovej komisie jej predseda. Takto stanovené poradie je konečné a záväzné.

Z priebehu výberového konania vyhotoví výberová komisia zápisnicu, v ktorej sa zachytia všetky relevantné informácie, aby bolo možné zistiť, ako prebiehalo výberové konanie. Nemá ísť len o formálny dokument, z ktorého nebude zrejmý priebeh výberového konania. Zápisnicu podpíšu dvaja overovatelia, ktorých si spomedzi seba zvolí sama výberová komisia. Správna rada má potom v lehote najneskôr 10 dní od uskutočnenia výberového konania povinnosť zabezpečiť zverejnenie takto podpísanej zápisnice spolu s hodnotiacimi hárkami všetkých členov výberovej komisie na webovom sídle strediska.

Upravuje sa tiež situácia, kedy by žiaden z uchádzačov vo výberovom konaní neuspel, resp. nespĺňal ani základné zákonom stanovené podmienky (viď § 3a ods. 4). V takom prípade správna rada vyhlási nové výberové konanie tak, aby sa uskutočnilo do 60 dní odo dňa skončenia predchádzajúceho neúspešného výberového konania. Vzhľadom k tomu, že zákon neupravuje žiadnu odlišnú právnu úpravu pre takto vyhlásené výberové konanie, všetky ustanovenia týkajúce sa výberového konania platia rovnako.

K bodu 34

Z dôvodu, že dochádza k zmene dĺžky funkčného obdobia tak výkonného riaditeľa, ako aj členov správnej rady sa upravuje prechodné ustanovenie, na základe ktorého členstvo v správnej rade aj funkcia výkonného riaditeľa zaniká uplynutím funkčného obdobia podľa zákona účinného do 31.12.2018, t. j. po uplynutí troch rokov od momentu, od ktorého v zmysle týchto predpisov plynie funkčné obdobie (ak nedôjde k zániku funkcií skôr iným spôsobom ako uplynutím funkčného obdobia).

Na členov správnej rady, ako aj na výkonného riaditeľa sa nevzťahujú tie ustanovenia zákona, ktoré stanovujú prekážku nezlučiteľnosti (§ 3a ods. 8, § 3b ods. 3 a 4).

K bodu 35

Zosúladzuje sa terminológia použitá v tomto ustanovení s terminológiou používanou v práve Európskej únie.

K bodu 36

Upravuje sa názov prílohy v súlade s Legislatívnymi pravidlami vlády Slovenskej republiky.

K bodu 37

Vypúšťa sa smernica Rady 76/207/EHS z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 5/zv. 1; Ú. v. ES L 39, 14. 2. 1976), v znení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/73/ES z 23. septembra 2002 (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 5/zv. 4; Ú. v. ES L 269, 5. 10. 2002), ktorá bola zrušená a nahradená smernicou Európskeho parlamentu a Rady

č. 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 204, 26. 7. 2006), ktorá sa v zmysle novelizačného bodu 35 a Legislatívnych pravidiel vlády Slovenskej republiky vkladá za už prebrané smernice.

K bodu 38

Dopĺňajú sa smernice Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie v zmysle ktorých stredisko už v súčasnosti plní úlohu subjektu pre rovnaké zaobchádzanie (v texte smerníc sú použité rozličné pojmy tohto subjektu). Gestorom týchto smerníc je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo práce“). Ministerstvo práce notifikuje tieto smernice ako transponované. Z tohto dôvodu nie je súčasťou tohto materiálu vyplnenie tabuľky zhody, ide len o technickú otázku doplnenia smerníc, ktoré už sú implementované do nášho právneho poriadku.

Nižšie uvádzame dátumy, od ktorých sú doplnené smernice notifikované ako transponované.

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 204, 26. 7. 2006) – notifikovaná ako transponovaná dňa 01. marca 2007;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2010/41/EÚ zo 7. júla 2010 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania so ženami a mužmi vykonávajúcimi činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby a o zrušení smernice Rady 86/613/EHS (Ú. v. EÚ L 180, 7. 7. 2010) – notifikovaná ako transponovaná dňa 29. decembra 2010;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/54/EÚ zo 16. apríla 2014 o opatreniach na uľahčenie výkonu práv udelených pracovníkom v súvislosti so slobodou pohybu pracovníkov (Ú. v. EÚ L 128/8, 30. 4. 2014) – notifikovaná ako transponovaná dňa 19. mája 2016.

K čl. II

K bodu 1

Vzhľadom k tomu, že verejný ochranca práv sa stáva slovenským NHRI, rozširuje sa aj predmet úpravy zákona, ktorý upravuje jeho postavenie a kompetencie. Keďže dochádza k určitým zmenám aj v rámci systematiky zákona (v zmysle čoho sa do zákona dopĺňa § 1a), je potrebné v zmysle Legislatívnych pravidiel vlády SR umiestniť nadpis nad § 1.

K bodu 2

V nadväznosti na zmenu uskutočnenú v novelizačnom bode 1 sa nadpis pod § 1 vypúšťa.

K bodu 3

V celom texte zákona sa nahrádzajú slová „orgán verejnej správy“ vo všetkých tvaroch slovami „orgán verejnej moci“ v príslušnom tvare s výnimkou § 7 ods. 1, ktorý sa netýka činnosti verejného ochranca práv. Táto zmena súvisí so zosúladením zákona ako právneho predpisu nižšie právnej sily oproti ústave s úpravou obsiahnutou v Ústave

Slovenskej republiky, ktorá upravuje postavenie verejného ochrancu práv (čl. 151a ods. 1).

K bodu 4

V nadväznosti na presun kompetencie slovenského NHRI zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva na verejného ochrancu práv je potrebné upraviť a doplniť predmet úpravy zákona, ktorý je v nasledujúcich novelizačných bodoch bližšie upravený tak, aby bola činnosť verejného ochrancu práv ako NHRI v súlade s Parížskymi princípmi.

K bodu 5

Podľa bodu 23.8 a 39.3 prílohy č. 1 k Legislatívnym pravidlám vlády Slovenskej republiky sa novelizujú predpisy citované v poznámke pod čiarou k odkazu 2.

K bodu 6

Spresňuje sa, ktoré subjekty sa rozumejú pod pojmom orgán verejnej moci, na ktoré sa v zmysle Ústavy Slovenskej republiky vzťahuje kompetencia verejného ochrancu práv.

K bodu 7

V nadväznosti na zmenu vykonanú novelizačným bodom 6 sa v § 3 ods. 1 upúšťa od úpravy, ktorá vymenúva subjekty, na ktoré sa vzťahuje pôsobnosť verejného ochrancu práv a jednoducho sa stanovuje, že ide o orgány verejnej moci, ktoré sú uvedené v novozavedenom § 1a.

K bodu 8

Ustanovenie § 3 zákona o verejnom ochrancovi práv obsahuje úpravu jeho pôsobnosti. V druhom odseku sú stanovené subjekty, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti verejného ochrancu práv. Vzhľadom k tomu, že verejný ochranca práv ako NHRI má okrem iného aj povahu monitorovacieho orgánu, ktorú napĺňa prostredníctvom nezávislého sledovania celospoločenskej situácie a následnej reakcie vo forme nezávislých vyjadrení, stanovísk, odporúčaní, návrhov a správ je žiaduce, aby sa výkon tejto kompetencie vzťahoval komplexne na všetky orgány a osoby na území Slovenskej republiky. To znamená aj na orgány verejnej moci, ktoré sú v predchádzajúcich ustanoveniach vylúčené z jeho pôsobnosti pri vykonávaní jeho ostatných činností. Všetky tieto vyjadrenia, stanoviská, odporúčania, návrhy a správy majú priamo zo zákona odporúčaciu povahu. Ide o kompetenciu tzv. soft law, t. j. NHRI nemôže priamo zasahovať do práv a povinností iných subjektov, avšak je oprávnené nezávisle hodnotiť situáciu v spoločnosti a na účel informovania verejnosti vydávať nezávislé vyjadrenie, stanovisko a pod.

Ide o kompetenciu, ktorá vyplýva z funkcie NHRI ako monitorovacieho orgánu ohľadne dodržiavania základných práv a slobôd v krajine, v ktorej je zriadené.

Zároveň sa stanovuje, že verejný ochranca práv vykonáva svoju pôsobnosť v celej šírke buď z vlastnej iniciatívy alebo na základe podnetu fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Neexistuje žiaden relevantný dôvod pre rozlišovanie rozsahu oprávnení verejného ochrancu práv a povinností príslušných subjektov podľa toho, či verejný ochranca práv koná

na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy. Z uvedeného dôvodu bolo ustanovenie § 22 ods. 2 účinného znenia zákona č. 564/2001 Z. z. nahradené vyššie uvedenou úpravou.

K bodu 9

Upúšťa sa od úpravy, podľa ktorej na overenie bezúhonnosti postačuje výpis z registra trestov, ktorý nie je starší ako tri mesiace. Na preukázanie bezúhonnosti bude potrebný aktuálny výpis z registra trestov.

Súčasne sa v zmysle bodu 39.3 prílohy č. 1 k Legislatívnym pravidlám vlády Slovenskej republiky mení aj poznámka pod čiarou s uvedením účinného zákona o registri trestov.

K bodu 10

Ustanovenie § 13 ods. 2 upravuje spôsoby, akými je možné podať verejnému ochrancovi práv podnet. Jedným z týchto spôsobov je podľa aktuálneho znenia zákona aj podanie podnetu telegraficky. Vzhľadom k tomu, že ide o spôsob, ktorý je zastaraný a v praktickom živote sa už nepoužíva, je jeho uvedenie v znení zákona nadbytočné. Z uvedeného dôvodu sa možnosť podať podnet telegraficky z tohto ustanovenia vypúšťa.

K bodu 11

Upravuje sa fikcia doručenia výzvy, ktorou bol podávateľ vyzvaný na doplnenie svojho podnetu doručeného verejnému ochrancovi práv. Doterajšia úprava je oproti úprave, ktorá je zavedená v správnom konaní, ako aj v konaniach pred súdom striktniejšia. Novou úpravou sa pre podávateľa vytvára väčší priestor na odstránenie nedostatkov, na ktoré bol vo výzve upozornený a zároveň sa zosúladí fikcia doručenia s pravidlami, ktoré sú platné vo všeobecných právnych predpisoch.

K bodu 12

Dopĺňa sa oprávnenie verejného ochrancu práv v prípade, kedy je na vybavenie podnetu príslušný iný orgán verejnej moci, postúpiť ho priamo tomuto príslušnému orgánu verejnej moci. O tom, že podnet bol postúpený inému orgánu je verejný ochranca práv povinný upovedomiť jeho podávateľa. Vzhľadom na zavedenie tohto postupu sa upravuje aj § 16, ktorý stanovuje, kedy sa podnet doručený verejnému ochrancovi práv považuje za vybavený (viď novelizačný bod 15).

K bodu 13

Z praxe verejného ochrancu práv vyplynula potreba upraviť aj ďalšie skutočnosti, resp. situácie, ku ktorým dochádza a je vhodné stanoviť priamo zákonom, ako má v týchto situáciách verejný ochranca práv postupovať.

V prípade, ak podávateľ podnetu zomrie, je vyhlásený za mŕtveho alebo ak ide o právnickú osobu zanikne bez právneho nástupcu, zanikla osoba (podávateľ), pre ktorú by prešetrovanie podnetu verejný ochranca práv vykonával, t. j. podnet tohto podávateľa zo zákona odloží.

V prípade, kedy je predmetom preskúmania konanie alebo nečinnosť orgánu verejnej moci a predmetný orgán odstráni nedostatky, ktoré sú namiatané v podnete podávateľa je v podstatne zbytočné vykazovať porušenie práv podávateľa podnetu, keďže náprava už bola uskutočnená a výsledok prešetrenia by už nezodpovedal skutočnosti. Zároveň sa pre tento prípad stanovuje časový moment, do ktorého musí zo strany orgánu verejnej moci dôjsť k odstráneniu namiataných nedostatkov, ktorým je čas oznámenia výsledkov vybavenia podnetu zo strany verejného ochrancu práv (ide o posledný úkon, ktorý verejný ochranca práv v procese vybavovania podnetu uskutočňuje).

K bodu 14

S ohľadom na to, že sa rozširuje kompetencia verejného ochrancu práv je zároveň potrebné rozšíriť aj odkazy na ustanovenia, v ktorých sa predpokladá, že verejný ochranca práv upovedomí podávateľa podnetu o postupe, ktorý vykonal (v prípade podania návrhu na začatie disciplinárneho konania, podania podnetu na zmenu alebo zrušenie právneho predpisu, podania návrhu na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky).

Ustanovenie § 19 ods. 6 je totožné s formuláciou uvedenou v § 22 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. v doterajšom znení, t. j. ide len o zmenu systematiky zákona.

Ustanovenie § 21 predstavuje výslovnú úpravu oprávnenia verejného ochrancu práv podať návrh na disciplinárne konanie proti prokurátorovi alebo sudcovi (bližšie pozri novelizačný bod 18).

Ustanovenie § 22a ods. 3 predstavuje spresnenie už existujúcej právnej úpravy podľa Ústavy Slovenskej republiky (bližšie pozri novelizačný bod 21)

K bodu 15

S ohľadom na doplnenie úpravy, podľa ktorej je verejný ochranca práv oprávnený postúpiť podnet priamo príslušnému orgánu verejnej moci (viď novelizačný bod 12), sa zároveň dopĺňa aj ustanovenie o vybavení podnetu postúpením a upovedomením podávateľa s odkazom na príslušné ustanovenie zákona.

K bodu 16

Výslovne sa dopĺňa, že oprávnenie verejného ochrancu práv nahliadať, robiť si výpisy, odpisy a kópie i zo spisov sa vzťahuje aj na konanie prokuratúry vo veciach spadajúcich do jeho pôsobnosti. S odkazom na ustanovenie § 3 ods. 2, v ktorom sa uvádza, že „*Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje na ... prokuratúru a na súdy s výnimkou orgánov riadenia a správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu a prokurátora.*“ s uvedením odkazov na konkrétne ustanovenia relevantných zákonov upravujúcich disciplinárne konania sa odstraňuje akákoľvek pochybnosť o tom, či verejný ochranca práv má alebo nemá toto oprávnenie. Ide o zosúladenie právnej úpravy už obsiahnutej jednak v uvedenom § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z., ako aj § 197 ods. 1 písm. e) zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry v znení neskorších predpisov.

Súčasne z dôvodu, aby bol verejný ochranca práv schopný riadne vybaviť podnet a zistiť všetky skutočnosti k tomu potrebné sa rozširujú aj ustanovenia upravujúce postup a oprávnenia verejného ochrancu práv pri vybavovaní podnetu, a zároveň povinnosti

prešetrovaného subjektu, na ktoré sa v novelizovanom § 17 ods. 8 odkazuje a používajú sa primerane aj pri vybavovaní podnetov spadajúcich do jeho pôsobnosti vo vzťahu k súdom a prokuratúre. Potreba takejto úpravy vyvstala z niekoľkoročnej praxe prešetrovania podnetov verejným ochrancom práv.

Podľa bodu 23.7 a 39.3 prílohy č. 1 k Legislatívnym pravidlám vlády Slovenskej republiky sa súčasne novelizujú predpisy citované v poznámke pod čiarou k odkazu 12a.

K bodu 17

Ide o úpravu, ktorá sa v tom istom znení už nachádza v doteraz účinnom znení zákona č. 564/2001 Z. z. Keďže však dochádza k čiastočnej zmene vnútornej systematiky zákona, predkladateľ má za to, že je vhodnejšie uvedenie tohto ustanovenia už v § 19, ktorý obsahuje ustanovenia týkajúce sa vybavovania podnetu.

K bodu 18

Rovnako ako je uvedené v predchádzajúcom novelizačnom bode, aj v tomto prípade ide o zosúladenie a bližšiu špecifikáciu právnej úpravy, ktorá už existuje a vyplýva z § 3 ods. 2, t. j. oprávnenia verejného ochrancu práv vybavovať podnety, resp. konať pri existencii dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu a prokurátora.

Zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatľoch prokuratúry v znení neskorších predpisov navyše už explicitne uvádza oprávnenie verejného ochrancu práv podať návrh na disciplinárne konanie (viď § 197 ods. 1 písm. e)). V prípade sudcu takáto úprava síce v zákone č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísiadiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov absentuje, avšak s ohľadom na viackrát uvedený § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. je na napĺňanie tejto pôsobnosti verejného ochrancu práv potrebné a nutné, aby bolo toto oprávnenie v zákone upravujúcom jeho kompetencie aj explicitne stanovené. Predkladateľ zvolil úpravu kopírujúcu už existujúcu úpravu vo vzťahu k prokurátorovi.

Tak ako pri iných krokoch, ktoré verejný ochranca práv uskutočňuje pri vybavovaní podnetu, aj v tomto prípade sa zakotvuje jeho povinnosť upovedomiť podávateľa o tom, že oprávnenie podať návrh na disciplinárne konanie proti prokurátorovi alebo sudcovi využil.

K bodu 19

Verejný ochranca práv ako nový nositeľ postavenia slovenského NHRI získava aj nový rozsah kompetencií, ktoré sa viažu k riadnemu vykonávaniu tohto postavenia. Z toho dôvodu sa zavádza nový nadpis nad skupinou ustanovení, ktoré sa venujú jeho novému postaveniu.

Predkladateľ zvolil určenie oblasti, v ktorej vykonáva tieto kompetencie ako „oblasť ochrany základných práv a slobôd“, čo korešponduje so slovným spojením používaným a zakotveným v ústave (druhá hlava). Takto určená oblasť zahŕňa všetky ľudské práva uvedené tak v ústave, ako aj nadväzne na to v zákonoch, ale aj ľudské práva a základné slobody v medzinárodných dohovoroch a zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

K bodu 20

Nové znenie § 22 upravuje mandát verejného ochrancu práv ako slovenského NHRI. Exemplifikatívnym spôsobom stanovuje činnosti a kompetencie, ktoré mu z titulu tohto postavenia prislúchajú tak, aby bol v čo možno najväčšom súlade s Parížskymi princípmi.

Medzi jeho nové právomoci patrí:

- monitoring dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike,
- uskutočňovanie nezávislých výskumov a prieskumov na poskytovanie údajov v oblasti základných práv a slobôd,
- sledovanie právnej úpravy z hľadiska súladu so základnými právami a slobodami, a nadväzne na to odporúčanie prijatia novej právnej úpravy alebo zmeny alebo doplnenia účinnej právnej úpravy na účel jej zosúladenia so základnými právami a slobodami,
- podpora ratifikácie alebo pristúpenia k medzinárodným zmluvám a dohovorom týkajúcich sa ľudských práv a základných slobôd,
- zverejňovanie nezávislých vyjadrení, stanovísk, odporúčaní, návrhov a správ odporúčacej povahy týkajúcich sa ochrany, podpory alebo dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike,
- pripravovanie vzdelávacích aktivít a podieľanie sa na informačných kampaniach.

Rovnako ako stredisko, má aj verejný ochranca práv upravenú možnosť prispievať k správam Slovenskej republiky o plnení úloh vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách a z jej členstva v medzinárodných organizáciách a vypracúvať vlastné alternatívne správy, s tým rozdielom, že tento ju má zaručenú pre oblasť základných práv a slobôd vo všeobecnosti (nielen v oblasti nediskriminácie).

Výslovne sa stanovuje, že verejný ochranca práv pri svojej činnosti a plnení svojich úloh v tejto oblasti spolupracuje tak s domácimi, ako aj zahraničnými inštitúciami pôsobiacimi v oblasti základných práv a slobôd. Spolupráca s inými ľudskoprávnymi inštitúciami predstavuje jedno z odporúčaní GANHRI. Pravidelný a konštruktívny dialóg s relevantnými organizáciami a aktérmi je potrebný pre efektívne napĺňanie mandátu NHRI. Tento dialóg by mal byť formalizovaný; NHRI má udržiavať pracovné kontakty s inými orgánmi pôsobiacimi v oblasti ochrany a podpory ľudských práv v krajine vrátane občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií. GANHRI zdôrazňuje, že na to, aby NHRI mohla plnohodnotne realizovať svoje úlohy, potrebuje mať dobré vzťahy s rôznymi inštitúciami a aktérmi v krajine vrátane ústredných orgánov štátnej správy, súdov, právnických profesií, MVO a médií. Ak by totiž pracovala v izolácii, nemá možnosť poskytnúť adekvátne služby verejnosti.

K bodu 21

Existujúce oprávnenia verejného ochrancu práv v prípade rozporu právnej úpravy nižšej právnej sily s právnou úpravou obsiahnutou v predpise vyššej právnej sily, t. j. oprávnenie iniciovať konanie pred Ústavným súdom SR, ako aj podať podnet príslušnému orgánu na zmenu alebo zrušenie rozporného predpisu, sa v záujme lepšej systematizácie zákona presúvajú do nového ustanovenia § 22a.

Odsek 2 stanovuje povinnosť subjektu upovedomiť verejného ochrancu práv do 20 dní o opatreniach, ktoré na základe jeho podnetu vykonal, je presunutý z pôvodného ustanovenia § 21 ods. 2.

V zmysle existujúcej právnej úpravy, podľa ktorej sa podávateľ upovedomí o krokoch, ktoré verejný ochranca práv uskutočnil, ak sa riešenie podnetu posúva na ďalšie konanie inému orgánu, stanovuje sa aj v tomto prípade, že je verejný ochranca práv povinný upovedomiť podávateľa o využití oprávnenia (či už podaní návrhu na Ústavný súd Slovenskej republiky alebo podaní podnetu príslušnému subjektu na zmenu alebo zrušení rozporného predpisu).

K bodu 22

Ide len o úpravu z hľadiska skladby vety a zároveň sa spresňuje, že správa o činnosti, ktorá je výročnou správou, ktorú každoročne vyhotovuje verejný ochranca práv sa dáva na zverejnenie periodickej tlači s celoslovenskou pôsobnosťou.

Podľa odporúčaní GANHRI je dôležité, aby zákony upravujúce NHRI stanovili proces, ktorý vyžaduje širokú distribúciu správy, diskusiu a predloženie v zákonodarnom zbore. NHRI by mala mať explicitnú právomoc predkladať správy priamo zákonodarnému zboru. Úprava, ktorá je obsiahnutá v zákone je tak v súlade s týmito odporúčaniami. Z odporúčaní GANHRI taktiež vyplýva, že takáto správa má zahŕňať informáciu o činnosti NHRI, ako aj odporúčania, stanoviská a návrhy k akýmkoľvek problémom v oblasti ľudských práv.

Predkladateľ však navyše uvádza, že distribúcia správy v tomto rozsahu predstavuje len minimálny rozsah, v ktorom musí byť správa zverejnená. Neexistuje prekážka, pre ktorú by verejný ochranca práv nemohol správu distribuovať aj prostredníctvom iných masovo-komunikačných prostriedkov, resp. akýmkoľvek iným vhodným spôsobom, ktorý napomôže šíriť správu do širokej spoločnosti.

K bodu 23

Ide o úpravu, ktorú v súčasnosti obsahuje zákon NR SR č. 308/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov, keďže stredisko zatiaľ pôsobí ako NHRI a je potrebné, aby inštitúcia v tomto postavení mala prístup k relevantným informáciám od subjektov, ktoré nimi disponujú. S ohľadom na to, že verejný ochranca práv sa stáva slovenským NHRI je potrebné obsiahnuť takúto úpravu aj v tomto zákone. Stanovenie tejto úpravy dáva priestor NHRI získavať relevantné informácie od orgánov, ktoré majú, resp. môžu mať k dispozícii informácie potrebné na riadne zistenie skutočností.

K bodu 24

Z praxe verejného ochrancu práv vyplynula potreba v zákone výslovne zakotviť, že oprávnenia, ktoré sú priznané verejnému ochrancovi práv v § 17 je oprávnený vykonávať aj zamestnanec kancelárie verejného ochrancu práv (nielen samotný verejný ochranca práv), a to na základe jeho poverenia.

K bodom 25 až 27

V dôsledku zmien v právnej úprave je potrebné novelizovať takmer všetky odkazy v poznámkach pod čiarou uvedené v zákone č. 564/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov. Z uvedeného dôvodu prišlo predkladateľ k ich novelizácii v troch novelizačných bodoch po skupinách podľa toho, ako po sebe nasledujú (namiesto 16 novelizačných bodov),

v ktorých sú uvedené nové znenia poznámok pod čiarou. Príslušné poznámky pod čiarou sú novelizované v zmysle bodov 23.7, 23.8 a 39.3 prílohy č. 1 k Legislatívnym pravidlám vlády Slovenskej republiky.

K čl. III

Navrhuje sa, aby zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2019 v dôsledku potreby väčšieho množstva zmien, na ktoré sa verejný ochranca práv, ako aj stredisko bude musieť pripraviť (vrátane potreby prijatia nových zamestnancov, preškolenia, prípadne prehĺbenia a rozšírenia odbornosti už pracujúcich zamestnancov v oboch inštitúciách).